

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ
ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΜΟΝΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΑΔΑ:

Αθήνα, 07.08.2025

Αριθ. Πρωτ.: 215370

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: «Οδηγίες για την έκδοση πρόσκλησης - Όροι επιλεξιμότητας - Επιλεξιμότητα δαπανών - Όροι υλοποίησης – Τροποποίηση πράξεων και υπόδειγμα πρόσκλησης έργων ιδιωτικού χαρακτήρα με τα συνημμένα αυτής».

Νομοθετικό Πλαίσιο Εφαρμογής:

1. Ο ν. 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας “Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.” και άλλες διατάξεις» (Α’ 61) και ιδίως την παρ. 32 του άρθρου 63.
2. Η υπ’ αριθ. 39443/12.02.2025 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων “Πλαίσιο εφαρμογής της παρέμβασης Π3-77-4.1 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)» του ΣΣ ΚΑΠ.”(Β’ 770).
3. Η υπ’ αριθ. 1040/28.03.2023 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) Άμεσων Ενισχύσεων ΣΣ ΚΑΠ» (Β’ 2179), όπως τροποποιήθηκε με τις υπ’ αριθ. 1571/11.05.2023 (Β’ 3222), 2250/25.07.2023 (Β’ 4717) και 382354/04.12.2024 (Β’ 6735) όμοιες αποφάσεις.
4. Η υπ’ αριθ. 3506/18.12.2023 απόφαση «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας

δαπανών για τις παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης του Στρατηγικού Σχεδίου για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ)» (Β' 7144).

5. Την υπ' αριθ. 191619/15.07.2025 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Ανάθεση καθηκόντων Γενικής Γραμματέως Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», με την οποία διορίζεται η Αργυρώ Ζέρβα του Χρήστου Γενική Γραμματέας Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με βαθμό 1ο της κατηγορίας ειδικών θέσεων (Υ.Ο.Δ.Δ. 873).

Η παρούσα εγκύκλιος αποσκοπεί στην παροχή οδηγιών και κατευθύνσεων προς τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) αναφορικά με τους όρους της πρόσκλησης, τη διαδικασία υποβολής αίτησης στήριξης, τη διενέργεια διοικητικού ελέγχου των αιτήσεων στήριξης (αξιολόγηση) και τους όρους επιλεξιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. Έκδοση πρόσκλησης

1. Σε εφαρμογή του άρθρου 12 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 770), η ΟΤΔ εκδίδει πρόσκληση σύμφωνα με το συνημμένο υπόδειγμα, η οποία σε κάθε περίπτωση περιλαμβάνει τουλάχιστον τα κάτωθι:
 - i. τις προκηρυσσόμενες υπο-παρεμβάσεις και τους ειδικούς όρους αυτών (όπως δικαιούχοι, περιοχή εφαρμογής κ.λπ.),
 - ii. τον τρόπο και το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο μπορούν να υποβάλλονται οι αιτήσεις στήριξης,
 - iii. το συνολικό ποσό της δημόσιας ενίσχυσης που διατίθεται, τα ποσά και ποσοστά στήριξης ανά υπο-παρέμβαση και το ανώτατο ύψος συνολικού επιλέξιμου κόστους ανά πράξη,
 - iv. τις προϋποθέσεις και τους όρους επιλεξιμότητας, τους οποίους πρέπει να πληρούν οι δυνητικοί δικαιούχοι, καθώς και τα κριτήρια επιλογής,
 - v. το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που τη

συνοδεύουν, ανάλογα με τη φύση του έργου,

- vi. τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων στήριξης μέσω του ΟΠΣΚΕ,
- vii. τις διαδικασίες για το διοικητικό έλεγχο των αιτήσεων στήριξης και τις σχετικές χρονικές περιόδους, όπως στάδια αξιολόγησης, αρμόδια όργανα, δυνατότητα, τρόπος και προθεσμίες υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής ,
- viii. τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δικαιούχων μετά την ένταξή τους στην υπο-παρέμβαση, ιδίως:
 - α) τις υποχρεώσεις τήρησης των δεσμεύσεων που απορρέουν από την ένταξή τους στο πρόγραμμα,
 - β) την παροχή των απαραίτητων στοιχείων,
 - γ) την εφαρμογή δράσεων ενημέρωσης ή δημοσιότητας, όπου απαιτείται,
 - δ) την αποδοχή ελέγχων και επιτόπιων επισκέψεων από όλα τα εθνικά και ενωσιακά όργανα, καθώς και τις προβλεπόμενες κυρώσεις σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων εκ μέρους τους,
- ix. τη δ/νση της ΟΤΔ, τα αντίστοιχα στελέχη και το διαδικτυακό τόπο για την παροχή σχετικών πληροφοριών,
- x. την ενημέρωση των ενδιαφερομένων ότι τα στοιχεία τους θα δημοσιοποιηθούν σύμφωνα με το άρθρο 98 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 και ότι τα στοιχεία ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από τις αρχές ελέγχου και διερεύνησης της ένωσης ή της χώρας. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται η τήρηση της νομοθεσίας περί προστασίας των δεδομένων σύμφωνα με τους κανονισμούς (ΕΕ) 2016/679 και 2018/1725 καθώς και τον ν. 4624/2019 (Α' 137).

2. Για τη διευκόλυνση των δυνητικών δικαιούχων, η πρόσκληση δύναται να συνοδεύεται ή να παραπέμπει σε αναλυτικό οδηγό, με λεπτομέρειες σχετικά με τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες, καθώς και την παροχή διευκρινίσεων για τη συμπλήρωση και υποβολή της αίτησης στήριξης.

3. Η περίληψη της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος πρέπει κατ' ελάχιστον να δημοσιευθεί μία φορά σε μία εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας ή/και σε μια τοπική ιστοσελίδα ενημερωτικού ή ειδησεογραφικού περιεχομένου, ευρείας επισκεψιμότητας, ενώ η πρόσκληση θα πρέπει να είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της ΟΤΔ καθώς και στην ιστοσελίδα της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.

4. Η δημοσιοποίηση της περίληψης της πρόσκλησης πρέπει να περιέχει κατ' ελάχιστον:

- α) τις προκηρυσσόμενες υπο-παρέμβασεις,
- β) σύντομη περιγραφή των υπο-παρεμβάσεων με ενδεικτική παράθεση των πράξεων/ενεργειών που είναι επιλέξιμες σύμφωνα με το ενωσιακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο, καθώς και με το Τοπικό Πρόγραμμα (ΤΠ),
- γ) τον επιλέξιμο προϋπολογισμό, δημόσια δαπάνη ανά υπο-παρέμβαση,
- δ) τους δικαιούχους ανά υπο-παρέμβαση,
- ε) την ένταση ενίσχυσης ανά υπο-παρέμβαση,
- στ) την περιοχή εφαρμογής και την καταληκτική ημερομηνία της πρόσκλησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. Υποβολή Αίτησης Στήριξης

1. Σε εφαρμογή του άρθρου 13 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η αίτηση στήριξης απαρτίζεται από:

- i. την Αίτησης Στήριξης (ηλεκτρονική υποβολή στο ΟΠΣΚΕ),
- ii. το έντυπο Αναλυτική Περιγραφή της Πρότασης (βάσει υποδείγματος συνημμένου στην πρόσκληση),
- iii. την Υπεύθυνη Δήλωση υποψήφιου δικαιούχου (βάσει υποδείγματος συνημμένου στην πρόσκληση),
- iv. το έντυπο Μελέτη Βιωσιμότητας (συμπληρώνεται σε συγκεκριμένες υπο-παρεμβάσεις),
- v. τα δικαιολογητικά που αναρτώνται στο ΟΠΣΚΕ,

2. Η αίτηση στήριξης περιλαμβάνει:

- i. στοιχεία του αιτούντος,
- ii. στοιχεία και φωτογραφική απεικόνιση της υφιστάμενης κατάστασης του χώρου υλοποίησης του προτεινόμενου έργου, εκτός άυλων ενεργειών,
- iii. στοιχεία σύρευσης κρατικών ενισχύσεων, όπου απαιτείται,
- iv. περιγραφή της προτεινόμενης πράξης,
- v. αναλυτικό προϋπολογισμό της προτεινόμενης πράξης,

- vi. στοιχεία για την παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελέσματος ανά υπο-παρέμβαση,
- vii. ειδικές πληροφορίες σχετικά με την προτεινόμενη πρόταση ανάλογα με την υπο-παρέμβαση,
- viii. δικαιολογητικά που αποδεικνύουν το «εύλογο κόστος» των αιτούμενων προς ενίσχυση δαπανών, με εξαίρεση τις δαπάνες που αναφέρονται στην παρ. 7 του άρθρου 14Γ της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων,
- ix. τεκμηρίωση του είδους και του ύψους των δαπανών, ώστε να συνάδουν με τη φύση, τους στόχους και την λειτουργικότητα του επενδυτικού σχεδίου,
- x. Υπεύθυνη Δήλωση δικαιούχου ότι θα διευκολύνει κάθε έλεγχο από την ΟΤΔ και από τους αρμόδιους ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Το σύνολο των υποχρεωτικών δικαιολογητικών ανά υπο-παρέμβαση αναλύονται στην πρόσκληση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III. Διοικητικός έλεγχος αιτήσεων στήριξης

1. Σε εφαρμογή του άρθρου 14 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τα κριτήρια επιλογής, η δομή, οι κατηγορίες και ο τρόπος βαθμολόγησης, είναι κοινός για όλες τις ΟΤΔ. Η διαβάθμιση βαθμολόγησης του κάθε κριτηρίου, ξεκινά από το μηδέν (0), όταν έχουμε καθολική μη επίτευξη, με μέγιστο το εκατό (100) όταν έχουμε την πλήρη επίτευξη.
2. Η ΟΤΔ είναι υπεύθυνη να εξετάσει αν για τους δυνητικούς δικαιούχους συντρέχουν λόγοι σύγκρουσης συμφερόντων, σύμφωνα με την υπ'αρ. 39443/12.02.2025 απόφαση. Αν κατά τον διοικητικό έλεγχο των αιτήσεων στήριξης διαπιστωθεί ότι δυνητικός δικαιούχος εμπίπτει στον ορισμό «Μέλος ΟΤΔ» του άρθρου 2 της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, η ΟΤΔ προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την επισήμανση των εν λόγω δυνητικών δικαιούχων στο πληροφοριακό σύστημα και αποστέλλει σχετική ενημέρωση στον αρμόδιο κατά περίπτωση ΕΦ. Αν μετά την έκδοση του πίνακα αποτελεσμάτων ή μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης προκύψει οποιαδήποτε αλλαγή που καθιστά κάποιο δυνητικό δικαιούχο «Μέλος ΟΤΔ», η ΟΤΔ οφείλει να ενημερώσει άμεσα τον αρμόδιο κατά περίπτωση ΕΦ.

Παράλληλα, αν διαπιστωθεί ότι εκ παραδρομής η αξιολόγηση αίτησης στήριξης Μέλους ΟΤΔ, διενεργήθηκε από την ΟΤΔ, τότε οφείλει να ενημερώσει άμεσα τον αρμόδιο κατά περίπτωση Ενδιάμεσο Φορέα (ΕΦ), προκειμένου να προβεί σε νέα αξιολόγηση και τυχόν σχετική απόφαση της ΕΔΠ θεωρείται άκυρη και εκδίδεται εκ νέου απόφαση χωρίς να περιλαμβάνει το συγκεκριμένο Μέλος ΟΤΔ.

3. Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 14 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης, ο διοικητικός έλεγχος των αιτήσεων στήριξης, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης των ενστάσεων, διενεργείται από αξιολογητές, οι οποίοι ορίζονται από την ΟΤΔ, ανά πράξη, με απόφαση της ΕΔΠ ή από στελέχη του αρμόδιου ΕΦ, κατά περίπτωση.
4. Κατά την αξιολόγηση δύναται να ζητηθεί η υποβολή διευκρινήσεων, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, που θα ορίζεται στην πρόσκληση, σύμφωνα με το άρθρο 14Γ της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης και το Εγχειρίδιο Υποβολής Αίτησης Στήριξης Παρέμβασης Π3-77-4.1 για πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα/ εκπαίδευσης/ συνεργασίας.
5. Για την έκδοση του ενοποιημένου πίνακα αποτελεσμάτων ή του πίνακα κατάταξης από την ΟΤΔ δεν απαιτείται έκδοση σχετικής απόφασης από την ΕΔΠ.
6. Κατά το στάδιο έκδοσης της απόφασης ένταξης μιας πράξης, προσκομίζεται το σύνολο των απαιτούμενων δικαιολογητικών, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στην υποβληθείσα Υπεύθυνη Δήλωση των οποίων η προσκόμισή τους κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης δεν ήταν υποχρεωτική, όπως το πιστοποιητικό μη λύσης ή πτώχευσης.
7. Ο αρμόδιος ΕΦ διενεργεί διασταυρωτικούς ελέγχους με χρήση του εργαλείου ARACHNE, σύμφωνα με το άρθρο 59 παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116. Ο έλεγχος αυτός αποσκοπεί στην πρόληψη και τον εντοπισμό περιπτώσεων διπλής χρηματοδότησης, απάτης και σύγκρουσης συμφερόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. Όροι επιλεξιμότητας - Επιλεξιμότητα δαπανών –Όροι υλοποίησης

1. Οι όροι επιλεξιμότητας και η επιλεξιμότητα των δαπανών ορίζονται στο άρθρο 9 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης και στην υπ' αριθ. 3506/18.12.2023 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τις παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης του

Στρατηγικού Σχεδίου για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ)» (Β' 7144). Επισημαίνεται ότι επιλέξιμες είναι οι δαπάνες, οι οποίες συνδέονται μόνο με άμεσο τρόπο με την υλοποίηση της κάθε πράξης, και οι οποίες είναι απαραίτητες, ώστε η πράξη να θεωρηθεί ότι έχει ολοκληρωμένο και λειτουργικό χαρακτήρα. Δαπάνες που δεν κρίνονται απαραίτητες για τη λειτουργικότητα της πράξης αποτελούν μη επιλέξιμες δαπάνες.

2. Στις κάτωθι περιπτώσεις εφαρμόζονται οι σχετικοί οδηγοί:
 - i. Στις περιπτώσεις κτιριακών κατασκευών εφαρμόζονται τα αναφερόμενα στον Οδηγό Απλοποιημένου κόστους κτηριακών κατασκευών.
 - ii. Στις περιπτώσεις πράξεων που αφορούν στην εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού και εμπίπτουν στις υπο-παρεμβάσεις Π3-77-4.1-2.1, Π3-77-4.1-2.2 και Π3-77-4.1-2.3 εφαρμόζονται τα αναφερόμενα στον Οδηγό Απλοποιημένου Κόστους και Δυνητικών Παρόχων της Εκπαίδευσης – Κατάρτισης.
 - iii. Στις περιπτώσεις πράξεων που αφορούν στην δικτύωση και συνεργασία και εμπίπτουν στις υπο-παρεμβάσεις Π3-77-4.1-7.1, Π3-77-4.1-7.2 και Π3-77-4.1-7.3, εφαρμόζονται τα αναφερόμενα στον Οδηγό Απλοποιημένου Κόστους για την Εφαρμογή των Παρεμβάσεων Π3-77-4.1-7.1, Π3-77-4.1-7.2 και Π3-77-4.1-7.3.

Α. Όροι επιλεξιμότητας πράξεων

1. Ενέργειες που δημιουργούν τεχνητές συνθήκες ένταξης, με παραβίαση των όρων και των κριτηρίων ένταξης δεν είναι επιλέξιμες. Ο περιορισμός ισχύει σε ότι αφορά την επιλογή της υπο-παρέμβασης που υποβάλλεται η πρόταση του τοπικού προγράμματος της περιοχής παρέμβασης ή των λοιπών όρων της πρόσκλησης.
2. Το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο της αίτησης στήριξης θα πρέπει να αφορά σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις. Δεν είναι επιλέξιμες οι πράξεις, οι οποίες βάσει της αίτησης στήριξης ο υποψήφιος δικαιούχος αιτείται μέρος μόνο των δαπανών της συνολικής επένδυσης. Παράδειγμα, αποτελεί, η αίτηση κατασκευής μέρος μόνο του/των κτηρίου/ων που απαιτούνται για να είναι ολοκληρωμένη η επένδυση ή η κατασκευή του κτιρίου, χωρίς την αγορά του υποχρεωτικού για τη λειτουργία

εξοπλισμού, ή η αγορά μόνο μέρους του εξοπλισμού. Δεν μπορεί να είναι επιλέξιμη μία πράξη, κατά την οποία μέρος μόνο αυτής υλοποιείται μέσω του τοπικού προγράμματος, ενώ το υπόλοιπο μέρος αυτής υλοποιείται από άλλο συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα ή από ίδια κεφάλαια. Στο πλαίσιο αυτό, οι μελέτες δεν μπορούν να αποτελέσουν από μόνες τους επιλέξιμη πράξη, αλλά μόνο επιλέξιμη δαπάνη ως απαραίτητη ενέργεια για την υλοποίηση της αντίστοιχης πράξης. Εξαιρέση αποτελούν τα σχέδια δράσης των υπο-παρεμβάσεων Π3-77-4.1-7.1 Π3-77-4.1-7.2 και Π3-77-4.1-7.3, για τις οποίες δεν απαιτείται η διενέργεια επιπλέον ενεργειών που θα υποδεικνύονται από αυτά και όπου η επιλεξιμότητα μπορεί να αφορά μόνο στη σύσταση του συνεργατικού σχήματος και στο σχέδιο δράσης.

3. Για το σύνολο των επιλέξιμων πράξεων απαιτείται η τήρηση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, καθώς και κατά την υλοποίηση και ολοκλήρωση της πράξης.

4. Πράξεις που αφορούν σε μετεγκατάσταση επιχειρήσεων είναι επιλέξιμες μόνο στις περιπτώσεις όπου συνοδεύονται από εκσυγχρονισμό ή / και επέκταση αυτών. Ως εκσυγχρονισμός μονάδας νοείται η αντικατάσταση ή/και η συμπλήρωση μηχανολογικού εξοπλισμού, όπως η επέκταση δυναμικότητας (εφόσον καλύπτεται από τις απαραίτητες κάθε φορά αδειοδοτήσεις) ενεργών και ανενεργών μονάδων.

5. Για τις πράξεις που περιλαμβάνουν μετακινούμενο εξοπλισμό, όπως ποδήλατα και εξοπλισμό δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού, καταχωρίζονται, πριν την ένταξη της πράξης, τα απαραίτητα δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν την κατοχή του απαιτούμενου χώρου φύλαξης του εξοπλισμού αυτού, όπως τίτλοι ιδιοκτησίας, μισθωτήρια κ.λπ..

6. Στο πλαίσιο διασφάλισης αποφυγής διπλής χρηματοδότησης, στις περιπτώσεις πράξεων που έχουν ενταχθεί σε άλλο συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα προσκομίζεται απόφαση απένταξης, πριν την έκδοση της απόφαση ένταξης στο τοπικό πρόγραμμα.

7. Η υποβολή της αίτησης στήριξης στην σωστή υπο-παρέμβαση αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του υποψήφιου δικαιούχου. Ως εκ τούτου, αιτήσεις στήριξης που έχουν υποβληθεί σε λάθος υπο-παρέμβαση απορρίπτονται.

8. Βεβαιώσεις, εγκρίσεις και λοιπά κατά περίπτωση έγγραφα σχετικά με την νομιμότητα της υλοποίησης της κάθε πράξης (ενδεικτικά βεβαίωση χρήσης γης και έγκριση περιβαλλοντικών όρων), στις περιπτώσεις που δεν έχουν προσκομισθεί με την αίτηση στήριξης, προσκομίζονται πριν την έκδοση της απόφασης ένταξης.

9. Αιτήσεις στήριξης, στις οποίες δεν τεκμηριώνεται η πλήρωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας στο σύνολο τους, είτε από την αποτύπωση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου, είτε από τα προσκομιζόμενα δικαιολογητικά έγγραφα (όπως τίτλοι ιδιοκτησίας, απόδειξη εύλογου κόστους) απορρίπτονται.

10. Οι επενδύσεις υποδομών διανυκτέρευσης, οι οποίες ενισχύονται στο πλαίσιο της εφαρμογής των ΤΠ, θα πρέπει να εμπίπτουν στις λειτουργικές μορφές και κατηγορίες των τουριστικών καταλυμάτων και λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων, που προβλέπονται στην υπ' αριθ. 69945/14.03.2025 κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Τουρισμού (Β' 1573), και σε κάθε περίπτωση να τηρούνται οι προδιαγραφές που τίθενται στο ν. 4276/2014 (Α' 155).

Β. Επιλεξιμότητα δαπανών

1. Δαπάνες, οι οποίες συνδέονται με άμεσο τρόπο με την υλοποίησης της πράξης και είναι επιλέξιμες είναι οι κάτωθι:

- i. δαπάνες αγοράς οικοπέδου, σύμφωνα με το άρθρο 9 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης,
- ii. δαπάνες κατασκευής ή βελτίωσης ακινήτου,
- iii. δαπάνες διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου,
- iv. δαπάνες σύνδεσης με δίκτυα ηλεκτροδότησης, υδροδότησης, τηλεφωνίας, γεωθερμίας που πραγματοποιούνται εντός των ορίων του οικοπέδου υλοποίησης της επένδυσης,
- v. δαπάνες κατασκευαστικών έργων που εκτελούνται με αυτεπιστασία σύμφωνα με τα οριζόμενα στον σχετικό οδηγό Απλοποιημένου κόστους κτηριακών κατασκευών,
- vi. δαπάνες διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον σχετικό οδηγό Απλοποιημένου κόστους κτηριακών κατασκευών,

- vii. δαπάνες αγοράς (συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς και εγκατάστασης) εξοπλισμού στο βαθμό που εξυπηρετεί τη λειτουργία της επένδυσης,
- viii. δαπάνες αγοράς (συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς και εγκατάστασης) εξοπλισμού παραγωγής ενέργειας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμησης ύδατος και επεξεργασίας αποβλήτων,
- ix. δαπάνες εγκατάστασης συστημάτων ασφαλείας και συστημάτων πυροσβεστικής προστασίας,
- x. δαπάνες, απόκτησης ή ανάπτυξης λογισμικού και απόκτησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αδειών, δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εμπορικών σημάτων, δημιουργίας αναγνωρίσιμου σήματος (ετικέτας) του προϊόντος, έρευνας αγοράς για τη διαμόρφωση της εικόνας του προϊόντος (συσκευασία, σήμανση).
- xi. δαπάνες προβολής, όπως ιστοσελίδες, έντυπα, διαφήμιση και συμμετοχή σε εκθέσεις,
- xii. γενικές δαπάνες όπως αμοιβές αρχιτεκτόνων, μηχανικών και συμβούλων, αμοιβές για συμβουλές σχετικά με την περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα, λοιπές μελέτες ή δαπάνες που αφορούν σε άυλα στοιχεία,
- xiii. δαπάνες απόκτησης πιστοποιητικών διασφάλισης ποιότητας, τα οποία είναι αναγνωρισμένα από διεθνή ή εθνικά πρότυπα. Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνονται οι δαπάνες συμβούλου και πιστοποίησης,
- xiv. δαπάνη υποβολής φακέλου και τεχνική στήριξη για την υλοποίηση του έργου, υπό τον όρο ότι αφορούν στο χρονικό διάστημα από την υποβολή της αίτησης στήριξης και μέχρι την ολοκλήρωση της επένδυσης,
- xv. δαπάνες, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στην τιμή αγοράς, όπως τέλη ταξινόμησης οχημάτων και εισφορά ανακύκλωσης,
- xvi. οποιαδήποτε άλλη κατηγορία δαπάνης κατόπιν τεκμηρίωσης.

2. Ενδεικτικά, οι δαπάνες, οι οποίες δεν συνδέονται με άμεσο τρόπο με την υλοποίηση της πράξης και δεν είναι επιλέξιμες είναι οι κάτωθι:

- i. δαπάνες μίσθωσης κτιριακών εγκαταστάσεων παλαιών ή καινούργιων, ανεξάρτητα από την πιθανή προηγούμενη χρήση τους,

- ii. δαπάνες απλής συντήρησης κτιριακών εγκαταστάσεων, υπό την έννοια των μεμονωμένων επιδιορθώσεων που ανακύπτουν από τη λειτουργία του έργου και εργασίες συντήρησης μηχανολογικού εξοπλισμού,
- iii. δαπάνες για προσωρινά έργα μη άμεσα συνδεδεμένα με την εκτέλεση της πράξης, όπως προσωρινό υπόστεγο για την φύλαξη υλικών,
- iv. δαπάνες, εισφορές, τέλη, τα οποία επιβάλλονται σε ετήσια βάση, καθώς και δημοσιονομικές επιβαρύνσεις, τόκοι, αποζημιώσεις, ασφάλιστρα υπέρ τρίτων,
- v. δαπάνες συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, ασφάλιστρα, κεφάλαιο κίνησης,
- vi. δαπάνες για την αγορά μεταχειρισμένων οχημάτων και μεταχειρισμένου εξοπλισμού,
- vii. δαπάνες για την αγορά οχημάτων με εξαίρεση την αγορά οχημάτων για πράξεις κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, καθώς και οχημάτων εσωτερικής μεταφοράς για τις ανάγκες της επένδυσης, όπως ορίζονται στην παρ. 4 του άρθρου 9 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης. Μετά από τεκμηριωμένο αίτημα του δικαιούχου προς την ΟΤΔ, δύναται να είναι επιλέξιμη η δαπάνη για αγορά οχήματος, μετά από σύμφωνη γνώμη της ΕΥΕ ΠΑΑ,
- viii. λειτουργικές δαπάνες της επένδυσης, καθώς και δαπάνες αναλώσιμων υλικών,
- ix. δαπάνες για την χρηματοδοτική μίσθωση εξοπλισμού/ παγίων, εκτός αν με την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου η κυριότητά τους περιέλθει στην κυριότητα του φορέα της επένδυσης,
- x. ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), εκτός της περίπτωσης που δεν είναι ανακτήσιμος δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας και σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 9 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 υπουργικής απόφασης,
- xi. δαπάνες των υποβαλλόμενων αιτήσεων στήριξης που χρηματοδοτούνται από άλλο επενδυτικό πρόγραμμα,

- xii. στις περιπτώσεις εκσυγχρονισμού, δαπάνες με σκοπό τη συμμόρφωση με υποχρεωτικές απαιτήσεις που προκύπτουν από σχετικό θεσμικό πλαίσιο (π.χ. αυθαίρετες κατασκευές) ή υποχρεωτικά πρότυπα,
- xiii. αμοιβές προσωπικού για την λειτουργία της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων της κοινωνικής ασφάλισης,
- xiv. δαπάνες για απλή αντικατάσταση μηχανολογικού εξοπλισμού, εφόσον ο εξοπλισμός που αντικαθίσταται δεν έχει αποσβεστεί,
- xv. δαπάνες για έργα οδοποιίας, εκτός των ορίων του οικοπέδου/γηπέδου εγκατάστασης της μονάδας,
- xvi. δαπάνες που αφορούν σε προβολή και διαφήμιση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Social Media).

Γ. Ειδικοί όροι επιλεξιμότητας δαπανών

1. Ειδικά για τις υπο- παρεμβάσεις Π3-77-4.1-1.1, Π3-77-4.1-1.2 και Π3-77-4.1-1.4 επιλέξιμες δαπάνες, πέραν των ανωτέρω δύναται να είναι κατά περίπτωση:
 - i. δαπάνες που σχετίζονται με την διαμόρφωση χώρων προβολής, δοκιμής των προϊόντων της επιχείρησης καθώς και του αντίστοιχου εξοπλισμού,
 - ii. δαπάνες αγοράς συγκροτήματος ψυχρής έκθλιψης ελαιόλαδου στις περιπτώσεις πράξεων εκσυγχρονισμού.
2. Ειδικά για την υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.3 επιλέξιμες δαπάνες δύναται να είναι:
 - i. δαπάνες ειδικές διαμορφώσεις χώρων π.χ. κορμποπλατείες,
 - ii. δαπάνες κατασκευής χώρων αποθήκευσης εφόσον αποτελούν τμήμα της επένδυσης,
 - iii. δαπάνες αγοράς εργαλείων υλοτομίας, αποφλοιώσης, τεμαχισμού, αποκομιδής και μεταφοράς και λοιπά ειδικά εργαλεία προσαρμοσμένα στις ανάγκες της επιχείρησης και της γεωμορφολογίας της περιοχής,
 - iv. δαπάνες αγοράς εξοπλισμού για αξιοποίηση υπολειμμάτων ξυλείας,
 - v. δαπάνες πιστοποίησης προέλευσης ξυλείας, συστημάτων δέουσας επιμέλειας, λογισμικού παρακολούθησης δασών και εμπορικών σημάτων. Στην περίπτωση αυτή είναι επιλέξιμος ο κατάλληλος εξοπλισμός ή συστήματα εξοπλισμού όχι όμως τα λειτουργικά κόστη.

3. Ειδικά για την υπο- παρέμβαση Π3-77-4.1-1.5 επιλέξιμες δαπάνες, πέραν των ανωτέρω δύναται να είναι:
 - i. δαπάνες ειδικού εξοπλισμού για την εξυπηρέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων και τη διενέργεια δραστηριοτήτων εναλλακτικού/ θεματικού τουρισμού,
 - ii. δαπάνες κατασκευής οικίσκου – αποθήκης για τις ανάγκες φύλαξης – εξυπηρέτησης της επένδυσης, μέχρι 40 τ.μ, μόνο για επενδύσεις τουριστικών καταλυμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV Όροι Υλοποίησης - Τροποποίηση πράξεων

Σε εφαρμογή του άρθρου 18 της υπ' αριθ. 39443/12.02.2025 απόφασης, καθώς και σύμφωνα με τη Διαδικασία Ι.1.6 του ΣΔΕ αναφορικά με την τροποποίηση πράξεων επισημαίνονται τα κάτωθι:

1. Δεν επιτρέπεται η τροποποίηση στοιχείων της πράξης που συνεπάγεται ουσιαστική μεταβολή και επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή την εφαρμογή των όρων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τους αρχικούς στόχους χορήγησης της ενίσχυσης.
2. Στην περίπτωση που ο δικαιούχος είναι φυσικό πρόσωπο δεν επιτρέπεται η αλλαγή αυτού. Στην περίπτωση που ο δικαιούχος είναι νομικό πρόσωπο, δεν επιτρέπεται η ουσιαστική μεταβολή της σύνθεσης του νομικού προσώπου κατά την υλοποίηση του έργου, ήτοι η μεταβίβαση ποσοστού 49 % και άνω του εταιρικού /μετοχικού κεφαλαίου ή των εταιρικών μεριδίων σε σχέση με τη σύνθεση αυτού κατά την υποβολή της αίτησης. Σε περίπτωση αλλαγής του νομίμου εκπροσώπου απαιτείται εκ των προτέρων σύμφωνη γνώμη της ΕΥΕ ΠΑΑ.
3. Στις περιπτώσεις τροποποίησης στοιχείων του δικαιούχου που δεν μπορούν να υποβληθούν στο ΟΠΣΚΕ, χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της ΕΔΠ ή του αρμόδιου ΕΦ (π.χ. τροποποίηση της νομικής μορφής του δικαιούχου, η οποία οδηγεί σε αλλαγή ΑΦΜ), ο δικαιούχος ζητά εγγράφως την σύμφωνη γνώμη της ΕΔΠ ή του αρμόδιου ΕΦ πριν την οριστική μεταβολή των στοιχείων. Κατόπιν παροχής σύμφωνης γνώμης, ο

δικαιούχος προβαίνει στις ενέργειες που απαιτούνται και υποβάλλει αίτημα τροποποίησης στο ΟΠΣΚΕ.

4. Οποιαδήποτε τροποποίηση έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του φυσικού αντικειμένου είναι επιτρεπτή, υπό την προϋπόθεση ότι η πράξη συνεχίζει να είναι ολοκληρωμένη και λειτουργική. Στις περιπτώσεις αυτές, η μείωση του φυσικού αντικειμένου συνεπάγεται και αντίστοιχη μείωση του οικονομικού αντικειμένου.

5. Σε περίπτωση τροποποίησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου με κατάργηση κατηγορίας δαπάνης που συνδέεται με βαθμολογούμενο κριτήριο, απαιτείται η επαναξιολόγηση της αίτησης στήριξης ως προς τη βαθμολόγηση. Εφόσον η νέα βαθμολογία καθιστά την πράξη μη επιλέξιμη, το αίτημα τροποποίησης απορρίπτεται. Σε περίπτωση που η αιτούμενη τροποποίηση έχει ήδη πραγματοποιηθεί και καθιστά την πράξη μη επιλέξιμη, απεντάσσεται και τυχόν καταβληθείσα ενίσχυση ανακτάται ως αχρεωστήτως καταβληθείσα.

6. Στο πλαίσιο διοικητικού ελέγχου αιτήματος τροποποίησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου επισημαίνεται ότι θεωρούνται μη επιλέξιμες τυχόν αιτούμενες δαπάνες, η υλοποίηση των οποίων δεν κρίθηκε επιλέξιμη κατά την αξιολόγηση της αίτησης στήριξης. Επιπλέον, δεν επιτρέπεται η τροποποίηση οικονομικού αντικειμένου, με αύξηση του ποσού εγκεκριμένης δαπάνης, που έχει προκύψει μετά από περικοπή κατά την αξιολόγηση της αίτησης στήριξης.

7. Σε περίπτωση αλλαγής των φορέων μελών της ΕΔΠ, ή του Δ.Σ., είτε φορέων μετόχων του εταιρικού σχήματος που έχει συστήσει την ΟΤΔ, οι οποίοι είναι ταυτόχρονα δικαιούχοι, η ΟΤΔ οφείλει να ενημερώσει αρμοδίως για τις εν λόγω αλλαγές και ο αρμόδιος ΕΦ προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΑΡΓΥΡΩ ΖΕΡΒΑ